

Ibidem. Cur sic? Ref. Quia oratio Dominicalis est veluti supplicatio, qua à Deo petimus beneficia: & B. Virgo nostra est advocata: ideo talis supplicatio in manibus ejus est porrigenda, ut facilius quod petitur obtineatur.

Ibidem. Homines debent saepe recurrere ad intercessionem B. Virginis: Ref. Ait Cat. Assidue misericordiae matrem invocare debemus, cujus & praesantissima merita apud Deum esse, & summam voluntatem juvandi humanum genus: nemo nisi impie & nefarie dubitare potest.

De virtute spei in oratione Dominicali considerata.

Num. 7.

In pref. n. Ad quam virtutem praecipue pertinet oratio Dominicalis? Resp. Ad spem.

Ibid. Arg. Debet his aliqua considerari de spe: Ref. Expedi gratiam dicitur orationis.

Quid est spes? Ref. Potest habere varias descriptiones, sed praecipue sequentes.

Prima, Spes est virtus elevans affectum hominis ad Deum ut summum bonum adipiscendum.

Ex cap. 3. Secunda, Spes est virtus, qua innitimur auxilio Dei, ut ad Deum accedamus.

Nnm. 4. Tertia, Spes est quasi dextera ala orationis, Fides enim est veluti sinistra, his enim duabus alis mens hominis elevatur in Deum.

Ibidem. Quarta, Spes est veluti manus utens clave cali, id est, oratione ad aperendum illud.

Arg. Ibid. Quinta, Spes est veluti nutritrix iusti desiderii: Desiderium enim maxime spe nutritur.

Ibidem. & cap. 1. n. 2. Sexta, Spes est veluti mater petitionis: Illa enim tantum petimus quae obtinere speramus.

Septima, Spes est veluti magistra orationis Dominicalis, qua per spem docemur, qua ratione nos in dicta oratione exercitamus.

Octava, Spes est verum refugium humanae miseriae, & infirmitatis.

Quis est finis spei? Respond. Gloria Dei, utilitas hominum.

Quomodo gloria Dei? Resp. Quia per spem glorificatur Dei potentia, & misericordia.

Qua ratione? Respond. Homo per spem sperat. Primò

quod Deus possit illum adjuvare, & sic potentiam honorat: Secundo quod velit, & sic Dei misericordia glorificatur.

Quo pacto utilitas hominum? Respond. Per spem homo impetrat à Deo, quae petit, & sic ejus miseria, & infirmitas sublevarur per Dei potentiam, atque misericordiam.

Fideles debentne magna spe, & fiducia recitare orationem Dominicalem? Resp. Debent maxima.

Cur hoc? Ref. Quia Christus ita docuit, & praecipit.

De motivis ad usum orationis Dominicalis.

Num. 8.

Quibus motivis fideles possunt induci ad devotum, & frequentem usum orationis Dominicalis, & Angelicæ Salutationis? Resp. Sequentibus, *Facilitas.*

Brevissima est, ideo facilis.

In nomine, & persona Christi pronunciat.

Spiritus sanctus interior nos adjuvat, ut rectè illam proferamus. *Incanditas*

Ecclesia tum triumphans, tum militans nobiscum unitur, & nos adjuvat.

Res jucundissima est frui Deo: uniti illi, loqui cum illo.

Filio sapienti maxime jucundum est patris erga se experiri benignitatem.

Iustum est Deo honorem à Christo institutum exhibere.

Iustissimum, Deo pro acceptis beneficiis gratias agere. *Injustitia.*

Iustissimum, creaturas subdi creatori, & filies patri, *Necessitas.*

Christus hujus orationis praecipit usum. *Vtilitas*

Sine illa non possumus à multis malis, & miserijs liberari.

Sine illa plurima beneficia à Deo non licet impetrare.

Hæc Oratio clavis est caeli, quia per illam caelum nobis aperitur.

Hæc Deum iratum placat, nobisque illum propitium reddit.

homines, quia Fratres, & proximi nostri sunt. Secundus est Spei, fidacia; Filij enim erga Patrem amantissimum, & Fratres erga Primogenitum inter fratres delectissimum, maximam debent habere fiduciam, quæ petierint, obtinendi. Tertius est humilitatis, pietatis, timoris, ac reverentiæ Dei, cælestem considerando majestatem: Hæc tria valdè præparant hominem ad efficaciter orandum.

N. 2. & seq. Quid debet facere voluntas? Ref. Primò debet proponere sibi rectam intentionem, nempe se velle summam Dei gloriam, & suam, aliorumque hominum virtuosam utilitatem, juxta modum à Christo Domino nostro præscriptum, postulare. Secundò debet magna diligentia studere, ut tres dictos affectus charitatis, spei, & humilitatis adipiscatur. Tertio tali affectu, & intentione debet linguam, & totum corpus ad orandum dirigere, impellere, promovere.

N. 17. & 18. Quid à lingua faciendum erit? Ref. Scipsam præbebit instrumentum intellectus, & voluntatis ad verba Dominicalis orationis, qua decet devotione, ac reverentia, non semel, sed quotidie ac sæpissimè, proferenda.

DOCTRINA CATECHISMI ROMANI.

In primam Orationis Dominicæ petitionem.

Pros Proximum debent sequi petitiones: Respond. Iustum est, ut proxiimum sequatur oratio. Quænam est materia hujus tractationis? Ref. Prima orationis Dominicæ petitio. Quis finis? Respondemus. Illam fideliter, & fructuosè explicare.

In quot capita hæc tractatio dividi potest? Ref. In quatuor sequentia.

Primum est, De petitionibus in generali.

Secundum, De prima petitione in particulari.

Tertium, De explicatione verborum primæ petitionis.

Quartum, De usu dictæ petitionis.

De petitionibus in generali. Cap. 1.

Quid est petitio? Ref. Est interni desiderij manifestatio cum affectu rem impetrandi desideratam; vel sic etiam significatur: *Petitio est nostri desiderij unctio, & insinuat.*

*Petit. 1.
Num. 1.*

Quænam est materia petitionis? Resp. Res desiderata, seu postulata.

Arg. ibid.

Quæ forma? Resp. Manifestatio desiderij, nec non affectus obtinendi.

Ibidem.

Quis finis? Resp. Impetrare, obtinere, & suo satisfacere desiderio.

Ibidem.

Quod efficiens? Ref. Ille qui petit: Item Christus, qui has petitiones instituit.

Ibidem.

De numero, & causis petitionum. Num. 2.

Quot sunt petitiones in hac oratione? Ref. Septem.

Quænam materia illarum? Ref. Omne bonum desiderabile tam divinum, quam humanam.

Quid est desiderium? Ref. Est appetitus rei non habitæ.

Arg. ibid.

Petitio semper comitem habet desiderium: Resp. Semper, quia non petimus, quæ non desideramus.

Ibidem.

Quænam sunt desiderabilia? Ref. Omnia illa bona, quibus caremus, & egemus.

Ibidem.

Quæ sunt illa bona? Ref. Alia sunt divina, nempe gloriam Dei; alia sunt humana, nempe nostra, seu hominum utilitas.

*Ibid. nu. 1
& 2.*

Licetne tantum desiderare, & petere bona nobis, an etiam aliis? Ref. Nobis & aliis.

Licetne desiderare, & petere aliqua bona à Deo? Respond. Licet.

Cap. 9. nu. 5.

Deus potestne carere, & egere aliquo bono? Respond. Ait. Catech. Nec verò Deo, id est, ejus naturæ fieri accessio potest, aut augeri ulla divina substantia, quæ inexplica-

*Pet. 1. nu. 1.
& 2.*

Pet. 1. nu. 2.

mio verba spectes, brevissimum est? si res altimes, gravissimum, mysteriorumque plenissimum: verba igitur sunt ista. *Pater noster, qui es in caelis.*

Quot sunt ista verba? Respondemus. Quatuor, Primum *Pater*, Secundum *Noster*, Tertium *Qui es*, Quartum *In caelis.*

Quanam mysteria sub illis continentur? Resp. De hoc in explicatione ipsorum dicitur.

Ibidem.

De forma hujus proemij. Num. 4.

Ibid. nu. 1. & seq.

Quanam est forma hujus proemij? Ref. Ille modus quo à Christo propositus est.

Quis est iste modus? Resp. Hic modus explicatur sic: Primò, verba hujus proemij præcedunt petitiones: proemium enim semper primum locum obtinere debet: Secundò, hæc verba paucissima sunt semper enim proemium debet esse multo brevius oratione: Tertio, Hoc proemium est valde accommodatum, ut dicitur, ad hæc ipsius obinendum.

Ibidem.

Quod efficiens illius? Resp. Christus ideo sapientissima ratione factum est.

De explicatione prima particula. Pater.

Cap. 1 1.

Cap. 9. n. 1.

Quodnam est primum verbum orationis Dominicalis? Resp. Hoc, *Pater.*

Ibidem.

Cur Christus instituit, ut hæc vox prima esset? Respondemus, Ait Carec. Et si Salvator noster in principio hujus precatiois posuisset aliquid verbum, quod plus maiestatis haberet, collocare, exempli causâ Creatoris, aut Domini tamen hæc omisit, quæ timorem simul nobis afferre possent, illud autem adhibuit, quod orantibus, & aliis quid à Deo petentibus, amorem fiduciamque conciliaret quid enim iucundius est Patris nomine, quod indulgentiam sonat, & charitatem.

Cap. 9. n. 2. & seq.

Quibus rationibus hoc nomen Patris convenit Deo? Ref. Tribus potissimum, nempe, Primò ex creatione, Secundò ex gubernatione, Tertio ex redemptione.

Ibid. Nu. 2.

Deus est Pater omnium creaturarum etiam irrationalium? Ref. Dicitur Pater hominum, non autem irrationalium animantium.

Cur hæc differentia? Respon. Quia Deus hominem ad

imaginem suam creavit, nec illam cæteris animantibus *Ibidem.* impertivit: Pater autem filium semper sibi similem, ut experientia docet, producere solet.

Deus dicitur pater omnium hominum etiam insidelium? *Ibidem.* Respond. Ita est, quia omnibus hominibus suam imaginem impertivit.

De providentia Dei. Num. 2.

Quid præcipue significatur hoc nomine Patris? Resp. *Ibid. n. 3.* Paterna Dei erga homines providentia.

Quid significat hoc nomen *Providentia*? Ref. *Providere* Ex S. Th. derivatur, vel à *Fra.* & *videre*, ut significet Deum ante videre: vel à *Pro.* & *videre* ut declaret. Deum *Pro.* id est, ad utilitatem hominum videre, & vigilare.

Quare *Providentia* dicitur ante *videntia*? Resp. Quia *Ibid. S. Th.* *Providentia* semper est de futuris.

Quare dicitur *Pro.* seu utilis *videntia*? Ref. Quia semper *Ibidem.* futuram prospicit utilitatem.

Quid est *Providentia*? Resp. Est ratio ordinis rerum in propriis fines.

Qui sunt effectus *providentia*? Resp. Principales sunt duo: Primus est ordinare rem ad aliquem proprium finem: Secundus est tradere, & providere illi rei omnia, quæ ad dictum finem obtinendum non solum necessaria, sed etiam utilia sunt.

Deus hoc facit erga homines? Resp. Omnino, & maxima benignitate.

Quare *Providentia* Dei dicitur Paterna, vel Patris? Ref. Ad declarandum, quòd maxima sit Patris enim maximam filiorum *providentiam* habere solent.

De providentia Dei in creatione. Num. 3.

Deus in creatione habuit Paternam hominum *Providentiam*? Resp. Habuit.

Qua ratione? Respon. Primò Sicut pater dat esse filio, ita Deus in creatione dedit esse hominibus. Secundò sicut pater filium producit similem sibi, ita Deus hominem creavit ad imaginem suam. Tertio Deus in creatione destinavit homines ad duos, ut sic dicam, altissimos fines, & primus est gloria Dei, secundus hominum in eodem Deo vita beata. Quarto Deus in creatione omnia, tum utilia, tum necessaria ad dictos fines consequendos ho-

Cat. nu. 1. & seq. Ibid. nu. 2.

Ibid. nu. 2. & seq.

mini cumulatè suppeditavit. Ideo in creatione Deus hominum habuit providentiam, & illa verè paterna fuit.

De providentia Dei in hominis gubernatione.

Num. 4.

Ex Cat. in Symbol. **Q**uot sunt partes, seu gradus divinx providentiæ erga humanum genus? Respond. Sunt tres, nempe: Prima *Creatio, Secunda. Gubernatio, Tertia. Glorificatio.*

Catech. in Symbol. art. 1. n. 15. 21. 22. & art. 12. **Q**uæ differentia illarum? Respond. Creatio tria circa hominem facit, nempe dat illi esse, seu existentiam; dat finem proprium; & dat media illi fini opportuna: Gubernatio non dat dicta, sed supponit jam data: Superaddit verò duo, nempe conservationem eorum, quæ in creatione data sunt; necnon directionem ad bonum usum mediolorum & ad congruum tendentiam in debitum finem: Glorificatio supponit jam dicta, & superaddit consequutionem finis, id est, non dat tendentiam in illum, sed realem, & actualem unionem cum illo, & firmã, ac stabilem possessionem illius: Creatio ergo est initium providentiæ Dei; Gubernatio est progressus, & medium: Glorificatio est ultimum complementum.

Ar. 5. n. 15. & seq. Carechismus hic agit de providentia Creationis? Resp. Non, quia de hoc in prima parte, ubi de Symboli primo articulo, consideravit.

Ar. 1. n. 21 Tractat hic de glorificatione? Resp. Non, quia de illa articulo duodecimo agit.

Cat. part. 3. can. 1. **Q**uid de gubernatione Dei potest considerari? Respondemus: Primò potest considerari de conservatione: & de hoc Catechismus agit articulo primo: Secundò de gubernatione & directione ad finem per legem naturalem, scriptam, & evangelicam; & de hoc consideravit super Decalogum: Tertiò, de custodia Angelorum & hoc modo agitur: Quartò, de redemptione, & hic summarè explicatur.

De custodia Angelorum.

Num. 5.

Cat. p. 4. c. 9. n. 4. Ex part. 3. in Doct. s. 1. **D**eus gubernat ne tantùm homines per seipsum, an etiam per secundas causas? Ref. Primò per seipsum, deinde per secundas causas illos gubernat. **Q**uomodo gubernat per seipsum? Resp. Dando illis le-

gem naturalem, scriptam & Evangelicam: item curam intermediam in illos exercendo.

Cat. ar. 8. & part. 3. & de fact. ord. **Q**uomodo per secundas? Respond. Deus utitur Cælis, & altris, & elementis tanquam instrumentis, & secundis causis ad hominum corpora regenda: Utitur Angelis tanquam ministris ad homines custodiendos, & ad rectum finem dirigendos: Utitur magistratibus tum secularibus, tum Ecclesiasticis ad rectam hominum directionem.

Catechismus tractat hic de regimine magistratuum? Ref. Non, quia de hoc agit in tractatu de Sacramento Ordinis, agit autem hic de custodia Angelorum.

De fact. ord. & part. 4. c. hie. nu. 4. & seq. **Q**uamnam est materia hujus custodiæ? Ref. Res custodia nempe homines, & res ad illos pertinentes, anima, corpus, fama, & facultates.

Nu. 4. c. 9. Custoditur ne tantùm humanum genus in generali; an singuli homines in particulari? Ref. Custodiuntur & in generali, & in particulari.

Ibid. Num. **Q**uis finis hujus custodiæ? Ref. Virtuosa hominum utilitas, nempe ut per hanc custodiam ab homine amoveantur mala, nec non bona illi collata sint.

Ibid. & seq. Arg. ibid. **Q**uæ mala per hanc custodiam removeantur? Respond. Ait Catechismus. Per illam fit, ne homines gravius aliquod detrimentum accipiant: Per illam factum paratos ab hostibus laqueo vitamus, & factos in nos à Dæmonibus horribiles impetus repellimus, & errores à fallaci adversario objectos, ut nos de recta via deducat, deregimus, & vitamus: Denum innumerabilia mala per hanc custodiam Angelorum quotidie ab hominibus removeantur.

Ibidem. Nu. 4. c. 6. **Q**uorum bonorum hæc custodia nobis causa est? Ref. Respond. Ait Catechismus Angeli custodiunt humanum genus, & singulos homines: Singulis hominibus præsto sunt, illisque assistunt: si infesta, & periculosa sit hujus vitæ via, nostri sunt adjuvatores: In periculis sunt defensores: Illorum ope, ac diligentia regimur, ut tuti in hoc itinere ad celestem patriam contendamus: Per illos ad reportandam victoriam de inimicis nostris mundo, carne, diabolo habiles reddimur: Ipsi sunt nostri duces, ut rectam virtutis semitam à vitio declinantes teneamus: Illi

sunt interpretes, & internuncij inter Deum, & nos; aliæque innumerabilia bona per illos nobis conferri ex historia Tobie, & liberatione S. Petri de carcere patere potest.

Quæ forma hujus custodiæ? Resp. Catech. exprimit illam his verbis? Custodire, præsto esse, adjuvare, regere, ducere, illuminare, defendere, docere, apud Deum officio interpretis, & internuncij fungi, & hoc ab instanti natiuitatis nostræ.

Ibidem.

Quod efficiens hujus custodiæ? Resp. Primum efficiens est Deus, ipse enim Angelis suis mandavit de nobis, ipse illos destinavit, hoc est opus paternæ suæ erga nos providentiæ. Secundum verò efficiens sunt Angeli ipsi, qui ut iussa Dei implent, nos custodiunt.

Dei maxima Dei erga homines cura, & providentia.

Num. 6.

Cap. 9. v. 8.

Quid præcipuè debet de providentia Dei erga homines explicari? Res. Ait Catech. Parochus in primis divitiis benignitatis Dei in humanum genus declarabit.

Ibidem.

Quomodo declarabit? Res. Ait Catech. Docebit, quod est Deum ab initio mundi usque modò innumerabilibus flagitiis, ac sceleribus offenderimus, retinet tamen in nos charitatem, neque præcipuam & paternam de nobis curam deponit: Quòd si quis existimat Deum hominum oblivisci, amens est, & in Deum jacit indignissimam contumeliam; Et infra. Fideles ait, à nefaria illa opinione deterrendi sunt, quod Deum capiat hominum oblivio: Et Car. hoc autoritate Scripturæ probat, quæ docet Deum sæpius conquestum esse de hominibus, quòd talem de illo aliquando habuerint opinionem: ut Esai. 7. Ezech. 8. Isaiæ 49.

Num. 7. & 9.

Potest dici quòd propter peccata hominum Deus obliviscatur illorum, ita ut de illis curam, & providentiam deponat? Res. Ait. Catech. Nullo modo.

Ibidem.

Nonne Deus irascitur contra peccata, & punit, atque castigat peccatores, veluti de primis parentibus, & aliis hominibus apparet? Respon. Verum est, Sed verissimum etiam est, quòd nulla hominum quantumvis gravissima injuria, aut peccato Dei benignitas, ac providentia evacuetur; quia de illo scriptum est; *Neque continebis in ira*

sua misericordias suas, & de primis parentibus scriptum est, quòd cum Deus iratus ex una parte illos multis poenis afficeret, ex alia tamen curam illorum retinuit, idco & tunica pelliceas illis fecit.

Num. 9.

Nonne videtur, quòd justii aliquando arbitrantur, quòd à Deo sint derelicti, adeoque perditii: & Dei præsidio spoliati? Res. Ait Catech. Cum perditos nos maximè, & Dei præsidio spoliatos arbitramur, tunc maximè pro immensa sua bonitate nos quaerit, & curat Deus: Suffinet enim in ira gladium justitiæ, nec cessat effundere in exhaustos misericordiam thesauros.

De argumento providentiæ Dei ex redemptione. Num. 7.

Quodnam est maximum argumentum paternæ Dei erga homines providentiæ? Res. Ait Catech. Creatio, & gubernatio præcipuam Dei in amando, tuendoque hominum genere rationem demonstrat; sed opus redemptionis ita eminet inter illas, ut beneficentissimus Deus, Patensque noster summam in nos benignitatem tertio hoc beneficio cumulatam illustrat.

Num. 10.

Populi debent de hoc beneficio edoceri? Respond. Ait Catech. Parochi assiduè debent auribus fidelium hanc nostræ redemptionis præstantissimam Dei charitatem inculcare.

Num. 9.

Quænam est materia hujus redemptionis? Respond. Omnes homines.

Num. 10.

Quòd efficiens? Res. Christus, qui nos pretiosissimo sanguine suo redemit.

Seff. 7. c. 7.

Quænam forma? Res. Christus sua passione, & morte nos redemit.

Ibidem.

Quis finis? Res. Ex Concil. Trid. Gloria Dei, & Christi ac vita æterna sunt ultimus finis redemptionis; sed finis mediatus ex eodem est justificatio, vel regeneratio, vel adoptio filiorum Dei.

Ibidem.

Christus pro omnibus hominibus mortuus est? Respon. Ita ait sacrum Concilium.

Seff. 1. c. 3.

Quare ergo non omnes homines salvi fiunt? Respond. Ait Conc. Quia non omnes faciunt quòd facere debent, ut meritum passionis Christi illis communicetur.

Ibidem.

Ioan. Cap. 1 Per redemptionem homines filii Dei effecti sunt? *Ref. Ait* Sanctus Ioannes, *Quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri.*

Ibidem Quinam filii Dei efficiuntur? *Resp. Ait* S. Ioannes, *illis qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo nati sunt.*

Cap. art. 2. Quot modi quis potest ex Deo nasci? *Ref. Duobus, vel per naturam, seu per naturalem generationem; & sic Christus solus ex Deo natus est; & ideo dicitur filius Dei naturalis; vel per gratiam, seu per spiritualem generationem, & sic homines iustificati ex Deo nati sunt, & ideo dicuntur filii, non tamen naturales sed adoptivi.*

Ca. nu. 10. Hæc regeneratio duplicem causam habet, unam internam, & occultam, nempe spiritum sanctum, & gratiam; aliam externam, & sensibilem, & hæc est Baptismus, quæ est redemptionis nostræ primum pignus, & monumentum.

Cat. ibid. Unde hoc habetur? *Resp. Ex Evangelio, dicente, Nisi quis renatus fuerit ex aqua: Ecce sacramentum Baptismi? Et Spiritu sancto: Ecce gratia Dei; Non potest introire in regnum Dei.*

Cat. ibid. Ex hac filiatione Dei, quinam fructus proficiuntur? *Ref. Non potest, explicari, Patres enim omnia bona sua filiis suis liber alidissime communicant, concedunt, donant: Ideo ex illa infinita bona nobis proficiuntur.*

De providentia Dei in castigatione. Num. 8.

Num. 12. **D**eus fungiturne officio patris peccata hominum castigando? *Resp. Proprium officium est Patris filios erudire, corrigere, & castigare.*

Et Num. 13. Quænam est materia divinæ castigationis? *Respond. Peccata hominum, quod si Deus dicatur homines, & filios castigare, ideo hoc est, quatenus illi sunt peccatores.*

Ibidem. Quibus modis Deus castigat? *Ref. Rebus adversis & calamitatibus, veluti peste, fame, bello, grandine, infirmitate, morte chætorum, & aliis huiusmodi.*

N. 11. & 13 Cum Deus hæc mala hominibus infligit, estne signum

hostilis animi Dei in nos, & prorsus abalienatæ à nobis divinæ voluntatis? *Ref. Ait* Catec. nullo modo, & qui ita sentiet, gravissimè contra Deum peccaret & Parochi ut fideles à perveritate talis sententiæ detreant, summo studio curare debent.

N. 12. & 13 Fideles quid in peccatis à Deo inflicti, vel in malis ab illo permixtis cogitare debent? *Resp. Quod Deus non hostiliter dicta mala vel infligit vel permittit, sed percuciendo sanare, & plagam à Deo venientem non esse plagam sed medicinam: sapissimè enim quod corporis plaga est, animæ medicina existit.*

Quem modum tenet Deus in nostra castigatione? *Ibidem.* *Resp. Ait* Catech. *Deus visitat in virga iniquitates nostras. Et in verberibus peccata nostra, misericordiam autem suam non auferit à nobis.* Demum in castigando paternam servat charitatem, juxta illud *Iob ipse vulnerat, & medetur; percussit, & manus eius sanabunt:* & idem habet *Hier. 13. & Tob. cap. 11. & Hebr. 12. dicatur: Deus, quem diligit, castigat. Flagellat autem omnem filium, quem recipit, idem alibi.*

Quis est finis divinæ castigationis? *Resp. Gloria Dei, Arg. ibid., & utilitas hominum.*

Quomodo gloria Dei? *Respond. Quia Deus sic exaltat iustitiam & potentiam suam, & exercet dominium, quod in homines habet, & incutit timorem, ut homines illi subditi sint, demum vindictam sumit de offensis in illum collatis.*

Ibidem. Quomodo utilitas hominum? *Respondemus: Ait* Catec. *Deus castigat peccatores, ut ea disciplina meliores faciat, & præsentis animæ veritione redimat ab exitio sempiterno.*

Num. 13. Si quis, cum aliqua pena aut incommodo afficitur, aut aliqua calamitate affigitur, existimet Deum id ignorare, erraret? *Respondemus: Talis in maximo fidei errore, & Parochi summo studio curare deberent, ne quis ita de Deo existimaret.*

Quod efficiens divinæ castigationis? *Ref. Deus, omnes enim peccata, & calamitates à Deo vel proprie, vel permissivè procedunt.*

Quænam proprie? *Respond. Illæ, quæ à Deo immediatè*

Prac. 5. cap. inflicte sunt, vel de eius mandato à secundis causis proficiuntur.

Ibidem. Quomodo permissivè? Resp. Cùm Deus videt aliquam secundam causam malum insigere alicui, & cùm possit impedire, non impedit, sed permittit, ut fiat.

Ib. & hic. Num. 14. Omnes adversitates à Dei manu sunt accipiendæ? Resp. Ita est, sicut de Iob, & Tobia, & alijs sanctissimis. viris apparet.

Ibidem. Hoc habet locum etiam tunc, cùm diabolus, vel aliquis homo mala intentione nos offendit? Resp. Habet. Licet enim Deus non approbet malam intentionem nos offendentis, tamen illam molestiam, & offensionem sua providentia in bonum dirigit, ut patet de malis, quæ à diabolo in Iob collata sunt.

Prac. 5. n. 20. & 21. Quid debet cogitare homo cùm injustè ab aliquo offensus est? Resp. Debet considerare, quod offendens Dei instrumentum est ad nostram exercitationem.

Ses. 14. o. 13. Si quis patienter ferat mala à Deo vel directè, vel permissivè inflicta, potest ex hoc mereri, vel satisfacere pro peccatis? Respondemus Sacrum Conc. Trid. determinat de fide, quod potest, ut de Iob, atque Tobia manifestè scriptura docet.

De explicatione secunda particula. Noster.

Caput 111.

N. 1. & seq. Num. 14. Licet-ne hominibus dicere Deo, *Pater noster*? Resp. Licet.

Quare convenit illi dicere, *Noster*? Respond. Quia homines filij Dei vocari possunt, filijs autem convenit dicere eorum Patri *Pater noster*.

N. 14. 15. 16. Hæc vox *Noster*, quam habet significationem? Resp. Tria significat, nempe primo quod homines filij Dei; Secundo, Quod sint inter se fratres; Tertio, Quod Christus hominum frater verè dicatur, & sic.

Ibidem. Quare ita significat? Respond. Qui dicit, *Noster*, significat aliquid suum, & aliorum, ideo cùm orans dicit, *Pater noster*, affirmat Deum esse suum patrem, & aliorum hominum: cùm autem illi, qui habent eundem patrem sint fratres, sequitur, quod qui dicit Deo *Pater noster*, affirmet alios homines esse suos fratres, & cùm Christus sit homo, quod ipse *Pater noster* sit.

De

De gradibus filiorum Dei. Num. 1.

Quot sunt gradus filiorum Dei? Resp. Aut. Cat. quatuor *Art. 1.* esse, nempe,

Primus & infimus creationis & gubernationis, & sic totus mundus dicitur habere Deum Patrem, & de hoc Catech. *Ca. 9. n. 2. & n. 9.* egit articulo primo.

Secundus gradus major primo est, quo Deus dicitur Pater hominum, quia illis suam imaginem impertivit: ideo omnes homines, ut supra dictum est, Patrem Deum habere dici possunt.

Tertius gradus est per adoptionem, & per gratiam & hic convenit tantum Christianis, qui in gratia Dei sunt. *Art. 1. n. 9.*

Quartus est, per naturam, & generationem: & hoc modo solus Christus dicitur filius Dei naturalis, & genitus à Patre ab æterno, unde in secundo articulo habetur: *Et in Jesum Christum filium ejus unicum.* *Art. 1. 10.*

Quem gradum filiationis, explicat verbum, *Noster*? Resp. *Ex n. 2. & seq.* Explicat aliquo modo omnes.

De gradibus fraternitatis.

Num. 3.

Quot sunt gradus fraternitatis? Respondemus. Hæc tria, *Paternitas, Filiatio & Fraternalitas* aliqua ratione eodem modo se habent, ita ut ubi unum est, etiam alia esse possint. Ut enim aliquis possit dici *Pater*, necesse est ut habeat subditos, qui filialem subjectionem illi habeant: ubi autem sub eodem patre plures sunt filij, fraternitas reperitur. Tot igitur quoad rationem sunt gradus fraternitatis, quot filiationis, & ideo primus gradus, & infimus est conjunctio, quam omnes creaturæ sub eodem Deo illarum auctore habent: secundus est hominum inter se unio: tertius est propinquitas fidelium, quia filij Dei sunt adoptivi: quartus explicat fraternitatem quam habent filij adoptivi cum unico, & naturali filio Dei, id est filio Christo & hæc fraternitas supra quam dici potest, honorabilissima est.

De triplici Christianorum necesseitudine.

Num. 4.

Quomodo Catechismus appellat dictam fraternitatem, & filiationem? Resp. Christianam necessitudinem. *Num. 14.* Quod est necessitudo? Respond. Est quædam fortis, & *Num. 14. & seq.* *H h*

amorosa unio, atque conuictio. Scriptores enim utuntur hac voce ad significandam carnis propinquitatem, seu consanguinitatem, item valde familiarem inter amicos consuetudinem, atque conuersationem.

Ibidem.

Quotplex est hæc necessitudo? Resp. Ait Catech. Triplex; prima est ad Deum tanquam ad Patrem, & hæc dicitur filiatio; secunda est inter fratres adoptivos, & hæc dicitur fraternitas, ut sic dicam minor; tertia est inter filios adoptivos, & filium naturalem, *id est*, inter fideles, & Christum, & hæc maxima fraternitas dici potest.

De effectibus Christianæ necessitudinis.

Num. 5.

Quamnam est causa Christianæ necessitudinis? Resp. Conuenientia omnium fidelium in eadem origine; nempe quod ex Deo omnes nati sunt.

Num. 14. 15. 16. 17. 18.

Qui sunt effectus, seu fructus dictæ necessitudinis? Res. Catechismus enumerat multos.

Primus. Est maxima nobilitas, nempe quia sunt Filij Dei, & fratres Christi.

Secundus. Inexplicabilis utilitas, nempe quia sunt hæredes Dei, coheredes autem Christi.

Num. 15.

Num. 16.

Tertius. In hac necessitudine fundata est Ecclesia, quia per illam omnes fideles in unitate Ecclesiæ veluti membra in corpore sunt congregati.

Art. 9.

Quartus. Communio Sanctorum ab eadem dependet, ut articulo nono dictum est.

Num. 16.

Quintus. Hæc necessitudo omnes fideles inter se fraternam charitatem, & mutuis officiis coniungit, atque conseruit.

Ibidem.

Sextus. Hæc facit ut fidelis quisque in orando non tantum pro seipso, sed etiam pro aliis petat, & studeat impetrandum.

Considerationes circa particulam, Noster.

Num. 6.

Num. 14.

& seq.

Obare Christus instituit, ut dicatur, *Pater*, non *meus*, sed *noster*? Respondemus; Quia *meus*, significat quidem filiationem hominis ad Deum, sed non explicat fraternitatem, quam fideles habent invicem, & cum Christo.

Num. 14.

Christus fuit-ne frater noster tantum dum fuit in hac vita

mortali? Respondemus; Non, sed hæc fraternitas etiam post resurrectionem, & ascensionem in celum durat. Ideo Christus resuscitatus, & in ultimo iudicio fideles fratres suos vocat.

Num. 14. & seq.

Christianus quid debet cogitare cum dicit hoc verbum, *Noster*? Resp. Triplex, quod deus est sibi, & aliis fidelibus *Pater*; secundo, quod Christum habet fratrem; Tertio, quod ipse omnibus fidelibus, & aliis proximis frater est.

Num. 18.

Quid prodest cogitare Deum sibi esse Patrem? Res. Inducit ad filialem affectum illum, & ad sperandum, quod benignè sibi postulata concedet.

Num. 19.

Quid efficit cogitare quòd aliorum sit Pater? Resp. Dat spem, quod Deo gratissimum erit, si quis pro aliis filiis Dei oret, & quod facillimè pro illis quoque impetrabit.

Prodestne cogitare Christum esse nobis fratrem? Resp. Omnino, tum quia ista fraternitas nos magis dignos, & amabiles in conspectu Dei reddit, unde facilius erit impetrare quod petimus: tum quia hinc licet sperare, quod tam dignus, & amantissimus frater noster nostras maxime poterit orationes adiuuare.

Num. 14. & seq.

Quid efficit cogitatio de communi inter fideles fraternitate? Respondemus, Primò impellit, ut orans non tantum pro seipso, sed etiam pro omnibus fratribus suis intendat orare. Secundo facit ut suam orationem cum illa, quam omnes fratres sui Deo offerunt, coniungere velit.

Num. 16.

Deus libenter audit Christianum non solum pro seipso, sed etiam pro aliis deprecantem? Res. Ita affirmant Catechis. & S. Ioannes Chrysostomus.

Ibidem.

Quare hoc? Res. Aiant, Quia pro se orare, natura est; pro altero, gratia: Pro se necessitas cogit, pro altero fraternam charitatem hortatur. Ideo iucundior est Deo illa oratio quam fraternam charitatem commendat, quam ea, quæ necessitate pronuntiat.

Ibidem.

Parochi debent explicare populis hanc inter se fidelium fraternitatem? Respon. Ait Catech. debent: & diligenter.

Ibidem.

Quid debent explicare? Respond. Quod omnes fide-

Num. 17.

les inter se fratres sunt: & quod unus Deus & pater, & Dominus omnium est, tam divitum, & Regum, & Principum, & potentium, & Græcorum, & Iudeorum, quam pauperum, & subditorum, & infirmorum: Et quod una est nobilitas omnium, una dignitas, unus splendor generis, & ordinis spiritualis.

Num. 16.

Nonne in Ecclesia diversi sunt officiorum, munerum, & dignitatum gradus, unde unus alio major dicendus sit? Respon. Catechismus ait, sunt, sed talis varietas graduum fratretz, & Christianæ conjunctionis necessitudinem minime tollit. Sicut enim in hominis corpore varius usus, & diversa functio membrorum non facit, quod hæc, vel illa corporis pars membri munus, & nomen amittat: ita diversi in Ecclesia gradus fratrum fideliū conjunctionem non tollunt, sed amittunt.

Num. 16.

Ad quem finem Parochus hanc ordinabit explicationem? Res. Ait Catechismus, Ad hoc ut fideles hujus necessitudinis memores invicem amanter, & fraternè se gerant, neque alij alijs se præferant insolentius: Item ad confirmandos & sublevandos inopes & abjectos homines: Nec non ad coercendam, & comprimendam arrogantiam locupletum atque potentum. Cum enim se invicem considerabunt fratres, eveniet, ut neque infirmi deprimantur, neque potentes indebitè effertantur.

Num. 17.

Hæc consideratio utilis est ad vitam fugiendam, & ad virtutes sectandas? Res. Ait Catechismus, Docet enim quod cuilibet fideli danda sit opera, ut talem se præbeat, qualem esse decet Dei filium, id est, ut oratio & actiones suæ indignæ non sint divino genere, quo nos dignari voluit beneficentissimus Deus.

Num. 18. 19.

De explicatione tertia particula, Quies:

Capit. 1 V.

Num. 18.
Ioan. 4.

Quid explicat tertia particula *Qui es?* Res. Dei excellentiam seu divinum esse, cum enim dicat, *Qui es?* ostendit Deum modo quodam eminentissimo esse.

Esse convenit magis Deo quam creaturis? Res. Solum Deo proprie, & per se convenit esse, Deus enim existit & habet vitam in semetipso, cætera omnia ideo sunt quia à Deo producuntur, & conservantur.

Deus vult, ut omnes sciant quod ipse solus Est? Res. Vult, ideo cum Moyses interrogavit Deum, quod esset nomen eius, Deus respondit. *Ego sum, qui sum.* & hoc est nomen meum: Et dixit illi Deus, ut diceret populo Hebræo, *Qui est misit me ad vos.*

Exod. 3.

Omnes creaturæ accipiunt esse à Deo? Respon. Ait S. Thomas. Esse cuiuscumque rei Dei effectus proprius est, ab ipso omnia in esse producuntur, & conservantur, ideo dicitur *per ipsum, cum ipso, & in ipso, sunt omnia, & in ipso vivimus, & movemur, & sumus.*

Cat. ar. 1.

De perfectione divini existentia. num. 2.

Existentia Dei est perfecta? Res. Perfectissima.

Hic nu. 18.
Ioan. 5.

Quomodo explicatur hæc perfectio? Res. Christus sic illam explicavit, sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio vitam habere in semetipso: ubi apparet: quod solius Dei est existere in semetipso.

Quid est vivere, & existere in semetipso? Res. Est ita habere esse in seipso, & à seipso, ut nulla penitus extrinsecus re egeat ad existendum.

Cat. ar. 1.
Num. 15.

Deus eget hoc mundo ad existendum? Respon. Non eget; Deus enim ab æterno ante mundi creationem sine mundo existit in seipso.

Ibidem.

Deus vivit in seipso? Res. Vivit & beatissimè vitam. Quam est vita Dei? Res. Hæc consistit in duplici operatione, & una est intellectus, qua Deus cognoscit, innotet, & contempletur suam infinitam pulchritudinem: alia est voluntatis, qua diligit, & fruatur sua immensa bonitate.

Ibid. & 10.
Cat. ar. 1.
n. 3. 10.

Quare eius vita est beatissima? Res. Quia fruatur sua infinita pulchritudine, & bonitate, & ideo infinita semper potitur delectatione.

Ibidem.

De æternitate divini existentia. num. 3.

Esse Dei est in tempore, an in æternitate? Respon. In æternitate.

Ibidem.

Quid est æternitas? Respon. Sic definitur, *Est interminabilis vita tota simul, & perfecta possessio*: Dicitur, *Vita*, quia in Deo vita est: Est enim fons vitæ. Dicitur *vita interminabilis*, quia vita Dei non habet terminum, id est, principium, vel finem: Dicitur, *perfecta possessio* vitæ, ut significetur vitam à Deo sumere, & inamissibili-

I. p. 9.
Cat. ar. 1.
Num. 15.

ter possideri, & cum pleno dominio illius. Dicitur, *perfecta possessio*, quia vita Dei perfectissima & firmissima est. Dicitur, *per se simul*, quia vita Dei non habet illas successiones ætatum, quas habent homines, veluti infantiam, pueritiam & alias, sed eius vita semper perfectissima, & absolutissima est.

Ioan. 5.
Cat. n. 1. n.
15.
Ibidem.
Cap. 1. 1.
n. 2.
Cat. petit.
1. Num. 2.

Post creationem mundi Deus magis, quam antea beatus effectus est? Resp. Non, Deus enim non vivit de mundo, sed bene mundus Deo vivit.

Nonne gloria Dei per creationem mundi augmentum accepit? Resp. Aliud est vita, & beatitudo Dei, aliud gloria ipsius: Creatio mundi augeret gloriam Dei, non tamen illius vitam, seu beatitudinem.

In quo differunt gloria, & beatitudo? Resp. Beatitudo dicit internam felicitatem; gloria verò dicit honorem, qui ab externo exhibitus fit; Ideo pauper ignotus, sed inus felix & contentus beatus erit, sed non gloriosus, Rex vero potens, sed in animo tristis, gloriam sine beatitudine obtinebit.

De ævo & tempore. Num. 4.

Quid est tempus? Resp. Est duratio rei habentis principium, & finem.

Quid est Ævum? Resp. Est duratio rei habentis principium, sed non finem.

Creaturæ sunt æternæ? Resp. Nulla creatura est æterna quia omnes à Deo principium habuerunt.

Omnes creaturæ sunt in tempore? Resp. Corruptibiles mensurantur tempore, quia suæ existentie, & durationis, principium, & finem habent, incorruptibiles, ut Angeli & anime hominum non tempore, sed ævo mensurantur.

De imperfectione humana existentia.

Potesne dici, quod creaturæ vivant in seipsis? Resp. Non, quia earum esse, vel vita, vel existentia est ex Deo, in Deo, & per Deum; Sicut enim fons vivus dicitur habere aquam à semetipso, & in semetipso, rivuli verò dicuntur illam habere à fonte: ita cum Deus sit fons vite & omnis existentie, omnis existentia à Deo, ut à primo fonte, derivanda est.

Cat. art. 1.
Cone. 1. 1.
pe per. 1. 1.

Existencia hominis vltioris imperfecta est? Respond. Imperfectissima post peccatum Adæ: tum quia motu

subjacet, & principium, ac finem habet: tum quia parum durat, & dum exiit in finem miseris, & mutationibus obnoxia est: tum demum, quia potest peccare, & male operari, & aliis etiam de causis.

De homine potestne dici, *Qui est*? Resp. Verius de illo diceretur, *Qui non est*: Homo enim continuò tendit ad non esse, iuxta illud, *Omnes morimur, &c.*

Existencia hominis dependet à Deo? Resp. Dependet in productione, in conservatione, in gubernatione, & demum omnino, & in omnibus.

Considerationes circa particulam, Qui es.

Num. 6.

Fideles cum pronunciant illam particulam, *Qui es*, quid debent considerare? Resp. Ex una parte Dei perfectissimam existentiam, e jusque æternitatem; ex alia suam continuam defectibilitatem, mutabilitatem, miseriam atque infirmitatem.

Ad quid proderit hæc consideratio? Resp. Inducet infideles, ut ex propriis miseriis tædio affecti ad Deum qui omnis existentie vitæ, & felicitatis æternus, & verus fons chymagno animo, & desiderio accedant. Item efficiet, ut cognoscant homines, quæta ex parte sui humilitas, & ex parte Dei reverentia in oratione sit adhibenda: quod erit ad bene orandum illos disponere, & præparare.

De explicatione quartæ particulæ, In Cælis.

Capit. V.

Deus ante creationem mundi ubi erat? Resp. In seipso.

Post creationem mundi ubi est? Resp. In seipso.

Potesne dici, quod Deus modò sit in mundo? Resp. Verius dicitur mundum esse in Deo, quàm Deum esse in mundo, nihilominus verè dicitur, quod Deus in mundo sit.

Deus est ubique locorum, ubique gentium? Resp. Omnibus ita esse constat.

Deus est distributus in partes, ita ut una parte locum unum, & alia alium occupet, ac tueretur? Responden. Non, quia Deus spiritus est, omnis expert divisionis: ideo etas est in toto mundo, & totus in qualibet parte ipsius

H h 4

Cat. n. 1.

N. 1. 1. 1.

Ibidem.

Ioan. 5.

Ibidem.

Cat. c. 9. n. 18.

Ibidem.

Ibidem.

sicuteriam Philosophi de anima dicunt, quod tota est in toto corpore, & tota in qualibet parte illius.

Ibidem.

Duas potest loci alicuius fidelibus circumferibi? Respondeo, Theologi dicunt, Deus non est in loco circumscriptivè, *id est*, ita ut in loco circumscriptus sit, quia cum sit ens infinitum circumferibi non potest: dicitur tamen esse in loco distinctivè, quia potest dici quod Deus in loco isto, vel illo sit.

Ibidem.

Nonne Deus ipse dixit, *Calum, & terram ego impleo* Ref. Ait Cat. Deus calum, & terram ideo implet, quia omnia quæ calo ac terra comprehensa sunt, vi sua, ac virtute complectitur, non tamen dici debet, quod Deus ullo loco contineatur.

Ibidem.

Nonne Deus adest omnibus rebus? Resp. Adest vel creans ipsas, vel conservans creatas, nulla tamen regione, nullis finibus, vel circumscriptis vel ita definitis est, quominus, & naturam; potestatem suam præfens ubique constituar.

Ibidem.

Deus est ubique per præsentiam, potentiam, & essentiam? Resp. est, quia omnia Deo nota sunt: ubique etiam Deus suam exercet virtutem, & potestatem, & ipse essentia in qualibet mundi parte reperitur.

Ibidem.

Deus etiam in inferno suam exercet potestatem, ibique est? Respon. Ita ait Scriptura, *si descendero in infernum, ades illi* enim sua potentia, & iustitia Dæmones, atque damnatos punit.

Ibidem.

Quare si Deus præfens adest in omnibus rebus, & locis, ita ut nullis terminis sit definitus, sæpe in divinis scripturis dicitur habere domicilium suum in Cælo? Resp. ait Catec. Hoc ideo factum est, quia cæli, quos suscepimus, aut nobilissima mundi pars, iidemque maneant incorrupti, præstantes vi, & magnitudine ac pulchritudine cæteris corporibus: certisque, ac stabilibus motibus præditi, ideo Deus, ut hominum animos excitaret ad contemplantam infinitam suam potestatem, ac majestatem, quæ maxime elucet in opere calorum; se in divinis scripturis habitare dicit in cælo, cum tamen sæpe scriptura declarer, nullam esse mundi partem, cui natura, & potestas præfens non sit.

Cur Christus in hoc proœmio ex una parte proponit

fidelibus paternam Dei benignitatem, ex alia celestem illius potentiam, ac majestatem? Respondeamus. Ait Catechism. Hoc facit. Primò, ut Patris nomine: & fiduciam, oranti afferret, celestis verò majestas Christianam pietatem & humilitatem erga Deum efficeret. Secundò docuit quod omnis nostra cogitatio, & omne desiderium ad exilium ubi nostra felicitas collocatur, sit dirigenda. Tertio ostendit, quod nostra postulatio: ut digna sit Christiano, non debet esse tantum de his terrenis bonis: sed etiam de celestibus, quia illa verè bona sunt.

De usu hujus proœmii. Cap. VI.

Quid est usus rei? Resp. Est applicatio illius ad aliquem finem, veluti applicatio medicinæ ad obtinendam sanitatem est usus illius.

Quæ requiruntur ad bonum usum? Resp. Duo, nempe, primò, ut res applicetur ad proprium finem. Secundò ut hæc applicatio debito modo fiat.

Quomodo quis bene uretur hoc proœmio? Resp. Applicando illud ad debitum finem, & hoc debito modo, ut dictum est.

Quid debent facere fideles: ut bene utantur hoc proœmio? Resp. Primò quædam facienda sunt memoria & intellecta; Secundò quædam voluntate: Tertio alia ore, & lingua.

Quid debent facere memoriâ Resp. Verba, & illorum sensum addiscere, & retinere.

Quid intellectu Resp. Primò ex dictis rectè percipere sensum verborum. Secundò finem hujus proœmii rectè intelligere. Tertio dicta sæpe considerare, contemplari, meditari.

Quis est finis hujus proœmii? Resp. Ultimus, & communis finis est perfecta Dei gloria, & suavia, tum sui, tum aliorum hominum utilitas: Proprius finis est præparare ad virtuosè, & efficaciter postulandum.

Cap. VII.
& seq.

Quam præparationem hoc proœmium efficitur intendit? Respondeo. Tres nititur in animis fidelium affectus generare: & primus est charitatis erga Deum, qui cum sit pater à filiis diligere debet: & erga Christum, quem tantquam Fratrem, & Primogenitum inter fratres summa dilectione prosequi iustum est. Demum erga omnes

Ibidem.

Excellentia. Hæc Dæmones fugat, nosque illorum victores facit.

Hæc oratio à Christo Domino fuit instituta, ideo omnium excellentissima est.

Virtus.

Hæc Apostoli, & fideles, & Ecclesia semper usi sunt.

Hæc uti oratione, actio tum Christiana, tam Angelica examinanda est.

Hæc oratione possumus mereri vitam æternam.

Hæc oratione, possumus satisfacere Deo pro peccatis.

Per hanc nos ipsos in virtutibus exerceamus: Ideo hæc oratio res facilis, jucunda, iusta, necessaria, utilis excellens & virtuosa erit, & ideo cum reverentia, & devotione frequentanda est.

DOCTRINA CATECHISMI ROMANI.

In Proæmium Orationis Dominicalis.

De fine, utilitate, & divisione hujus tractationis.

Cap. par. 9.

no. 9. n. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ex Catec.

par. 4. c. 6.

n. 1. & seq.

QUODNAM est subiectum hujus tractationis? Ref. Proæmium Orationis Dominicalis.

Quis finis? Resp. Tradere veram, & fructuosam explicationem illius.

Ad quid utilis est tractatio? Ref. Utillissima ad hoc, ut Oratio Dominicalis majori cum devotione dicatur.

Parochi debeant populis illud explicare. Ref. Ait Catec. Officium Parochi est illud distinctè, dilucidèque declarare.

In quot capita hæc tractatio dividi potest? Resp. Tria faciendâ sunt: Primò dicendum de hoc proæmio: secundò verba ipsius sunt explicanda Tertio de usu ejusdem aliqua sunt dicenda. Ideo in sex capita dividi potest.

Primum, est de Proæmio.

Secundum, Est de explicatione primæ particulæ. *Pater.*

Tertium, De explicatione secundæ particulæ. *Noster.*

Quartum, De explicatione tertie particulæ. *Qui es.*

Quintum, de explicatione quartæ particulæ. *In caelis.*

Sextum De usu illius proæmij.

De proæmio orationis Dominicalis. Cap. 1.

QUOD vidè considerandum de hoc proæmio? Ref. Definitio, & causæ illius.

Arg. ibid.

Num. 4.

Ibidem.

Quinam utuntur proæmio? Ref. Sapientes, eum de te gravi locuturi sunt.

Quis finis proæmij? Resp. Disponere, & præparare, tum oratorem ad dicendum, tum auditorem ad audiendum.

Ibidem.

Quæ materia proæmij? Ref. Illa, quæ ad dictum finem consequendum valent deservire.

Quomodo definitur Proæmium? Ref. Sic, *Est præparatio ad sermonem.*

Ibidem.

Hoc Proæmium quomodo definitur? Resp. Sic: Est formula Christianæ ad orandum præparationis.

Ibidem.

De fine hujus proæmij. Num. 2.

QUOD Vis est finis hujus Proæmij? Resp. Præparatio ad orationem Dominicalem.

Ibidem.

Hæc præparatio requiritur ex parte Dei audientis, an hominis loquentis? Resp. Ex parte utriusque.

Quare ex parte Dei requiritur præparatio? Resp. Quia nisi Deus audiat, non exaudit, ut autem audiat, opus est curare, ut attendat iis, quæ dicuntur.

Ibid. nu. 1.

& seq.

ex c. 2. n. 4.

Quomodo Deus inducitur ad benigne audiendum? Ref. Si oratio humilem; & devotum affectum præ se ferat.

Ibidem.

Quomodo præparatur homo ad orandum? Respond. Si ante orationem dictum humilem, & devotum affectum assumat.

Cap. 6. n. 1.

In hoc proæmio efficitur præparatio tum Dei, tum hominis? Ref. Efficitur, quia affectum humilis, & devotus affectus in illo propositus est.

Ex loci citatis.

De materia hujus proæmij. Num. 3.

QUOD Væna est materia hujus proæmij? Resp. Sunt primò verba illius. Secundò sententiæ, vel mysteria, vel res, quæ ab illis significata sunt.

Cap. 6. n. 1.

Quænam sunt verba? Resp. Ait Catec. Si in hoc proæ-

Ibidem

bilem in modum est omni perfectione cumulata.
Ibidem. Quo modo ergo postumus Deo aliquid petere, vel desiderare? Respon. Aut Catech. Ea, quæ petimus à Deo & ipsi Deo, non sunt intrinseca illi, ita ut eas naturæ, aut substantiæ, aut vitæ, aut felicitati addita sint: Deo enim ad intra nulla accessio, vel augmentum fieri potest. Sunt autem ad extra, *id est*, extra naturam, substantiam & vitam Dei.

Ibidem. Quænam sunt ista extrinseca Deo, quæ nos illi cupimus & postulamus? Resp. Illa quæ ad æternam Dei gloriam pertinent. Gloria enim, ut antea dictum fuit, non intrinseca, sed extrinseca res est.

Quænam ad Dei gloriam pertinent? Resp. Potissimum tria, nempe, Primò cognitio, Secundò subjectio, Tertiò obedientia: his enim tribus gloria Dei continetur, & manifestatur.

Ibidem. Quæ bona nobis possumus desiderare, & petere? Resp. Hæc bona alia sunt animæ, alia corporis, alia famæ, alia facultatum.

Petit. 1. n. 1. Ista omnia bona divina, & humana suntne materia petitionum? Resp. Sunt.

Ibidem. Quænam est forma petitionum? Respon. Hæc forma continet. Primò desiderium bonorum dictorum. Secundò manifestationem dicti desiderij. Tertiò affectum impetrandi. Quartò voluntatem gratias agendi de obtentis & impetratis.

Ibidem. Quis finis harum petitionum? Resp. Finis proximus est impetrare & obtinere; hunc finem sequitur alius, qui est satisfacere desiderio suo. Ultimus finis est summa Dei gloria, & maxima hominum utilitas, ut antea dictum est.

De convenientia, divisione, & ordine petitionum.
 Num. 3.

Istæ septem petitiones conveniunt in aliquo? Respon. Omnes conveniunt in causa efficiente, quia omnes à Christo institutæ sunt. Item in causa formali, quia omnes dicunt desiderium, & effectum impetrandi: In ultimo etiam sine conveniunt, quia omnes gloriam Dei & hominum utilitatem prætendunt.

Differunt in aliquo? Resp. Differunt, in materia, & in fine particulari.

Quomodo differunt in fine? Resp. Tres primæ petitiones habent pro fine gloriam Dei conjunctam cum hominum utilitate; quatuor ultimæ aliquo modo habent pro fine utilitatem hominum conjunctam cum Gloria Dei. Item tres primæ habent pro fine gratias agere: quatuor ultimæ impetrare.

Quomodo distinguuntur ex parte materiæ? Resp. Tres primæ habent pro materia bonum divinum extrinsecum *id est* gloriam Dei; Quatuor ultimæ pro materia habent bona animæ, corporis, famæ, & facultatum, ut dictum est.

Quomodo primæ inter se distinguuntur? Respondeo. Materia primæ petitionis est cognitio Dei: Secundæ est subjectio Deo, ut Regi: Tertiæ est obedientia illi, ut Domino omnium.

Quo pacto quatuor ultimæ distinguuntur? Resp. Quarta petitio habet pro materia omnia bona animæ, corporis, famæ, & facultatem, seu possessionem illorum.

Quinta intendit obtinere liberationem à malis præteritis animæ, quæ sunt peccata. Sexta habet pro materia liberationem à malis animæ futuris, *id est*, à peccatis. Septima petit liberationem ab omnibus malis corporis, famæ, & facultatum.

Quæ ratio ordinis harum petitionum? Respondeamus: Illa, quæ primò sunt appetenda, prius etiam sunt postulanda.

Quid primò est appetendum? Respon. Deus, qui cum solus sit, in seipso summum bonum, iure est præcipuo, ac singulari amore diligendus: ita ut omnibus alijs rebus, ac bonis eius honor, & gloria sit proponenda.

Homo debetne magis diligere Deum, quam seipsum? Resp. Plus seipso, & omnibus suis.

Gloria Dei ante omnia est postulanda? Respon. Aut Christus. *Primum quærite regnum Dei, & iustitiam, & hæc omnia adiacent vobis.*

De prima petitione. Caput I.

Quænam est prima petitio? Resp. Hæc. *Sanctificetur nomen tuum sicut in celo, & in terra.*

Uidem. Cur dicitur prima petitio? Res. Dicitur petitio, quia in ipsa petitus dicitur prima, quia primo loco posita est.
Arg. ibid. Quomodo definitur? Res. Sic, Est formula petendi Christianam de Deo cognitionem.

Num. 4. & seq. Quznam est materia illius? Res. Generalis, & perfecta, & gloriosa cognitio de Deo, & de Ecclesia. Dicitur generalis, ut significetur operari, & peti quod omnes obtineant Dei cognitionem: item quod cognoscant omnia que de illo cognoscenda sunt. Dicitur perfecta, ut declaretur operari non qualemunque, sed perfectam cognitionem cum laude conjunctam, dicitur de Deo, & de Ecclesia, quia de his cognitio habenda est.

Arg. pet. 1. Num. 1. Quznam est forma hujus petitionis? Res. Operari, sperare, petere, impetrare, gratias agere, sicut antea dictum est.
Num. 11. & seq. Quis finis? Res. Gloria Dei, & Christi: Item utilitas & salus totius generis humani. Hic enim primus, ut totus mundus de Deo perfectam obtineat cognitionem.

De perfectione Christiana cognitionis.
 Num. 2.

Quid significat *Perfectio*? Res. Idem quod plena affectio, & perfectum idem quod plene factum.
 Quomodo definitur *Perfectum*? Respond. Sic ab Aristotele: *Perfectus est cui nihil deest eorum que sunt ejus.* Id est quod habet omnia, que pertinent ad ipsum: sic enim domus dicitur perfecta, si habet omnia, que ad domum suam pertinentia.

Quando res dicitur habere omnia, que pertinent ad ipsam? Respond. Cum integre habet omnia, que pertinent ad quatuor causas ipsius, nempe materiam, formam, efficiens & fidem.

Conc. sess. 4. Cap. 1. Catec. in prefat. Quznam sunt cause Christiane cognitionis? Respond. deo: Materia est Sacrum Evangelium: In hoc enim continentur omnia, que a Christiano cognosci debent. Forma est modus cognoscendi nempe mediante lumine fidei: Efficiens sunt homines, qui cum auxilio Dei dictam cognitionem elicere debent. Finis est gloria Dei, & Christi.

Quomodo perficitur Christiana cognitio? Respon. Sequentiibus conditionibus.

Catec. & Conc. Ibidem. Primò debet cognosci totum Evangelium: & singule e jus partes, que sunt, *Symbolum, Pater noster, Sacramenta & Decalogus*: Si quis enim partem Evangelij ignoraret, tunc aliqua in materia cognitionis Christiane imperfectio posita esset.

Cat. pet. 1. Num. 3. Secundò modus cognoscendi debet esse non superficialis & communis, sed eminentis, & quoad fieri potest perfectus, quia sic forma perfecta erit.

Ibidem. & seq. Tertiò, ad perfectionem Christiane cognitionis ex parte efficientis requiritur, ut sic dicam, quod omnes homines tam infideles, quam peccatores & iusti hanc obtineant cognitionem in illaque proficiant ad perfectionem.

Cap. p. 1. n. 12. & seq. pet. 1. n. 9. Quarto, Finis illius debet esse non curiositas, aut vana sui ingenij ostentatio; sed gloria Dei, & Christi, ac vita æterna.

Ibid. n. 6. In hac prima petitione postulamus, ut omnes infideles, & Iudæi, & Hæretici de Deo, de Christo, de Evangelio, & de Ecclesia veram obtineant cognitionem? Respon. Ait Cat. Ita est.

Idem petitus pro peccatoribus, qui inter fideles sunt numerati? Respondemus, Ait Catechismus: Duplex est Christiana cognitio: Vna est simplicis fidei, & intellectus: & hæc est imperfecta ex parte modi & formæ: Alia tum intellectus, tum voluntatis: est enim affectuosa quædam, & devota, & sancta cognitio una cum fide charitatem conjungens: & hæc pro peccatoribus hic petitus, quia hæc sola perfecta est.

Num. 7. Petitus iustis aliquam cognitionem divini nominis? Respon. Postulamus illis augmentum, & perfectionem cognitionis, quam habent: semper enim in hac cognitione proficere licet.

Ibidem. In hac petitione postulamus à Deo omnem cognitionem, tum fidei, tum scientiarum, tum facultatum, & artium? Respon. Ita est: Ad Dei enim cognitionis desiderium; & toto humano generi utilis sunt; licet culti homini cognitio omnium scientiarum necessaria non sit.

Petitum, ut Deus nobis concedat cognitionem de seip-

solid est de Sanctissima Trinitate, de Christi humanitate, de Evangelio, de partibus illius, de Ecclesia, de Sacramentis, demum de ultimo nostro fine, & de mediis ad illum obtinendis? Res. Petimus.

Num. 7. Postulamus: cognitionem omnium virtutum, ut illas sectemur: & victorum, ut illa fugiamus? Res. Postulamus.

Num. 2. Cur tanta hujus petitionis extensio, & ampliatio facienda est? Res. Quia Christus perfecta præcipit: & ita ex verbis dicitæ petitionis percipi potest.

De explicatione verborum hujus petitionis.

Cap. 11.

Quot particulæ sunt in hac petitione? Respondeo. Quinque. Prima. *Nomen.* Secunda. *Tuum.* Tertia. *Sanctificetur.* Quarta. *sicut in celo.* Quinta. *Et in terra.*

Hæc vox, *Nomen,* hoc loco quid significat? Res. Notitiam, & cognitionem.

Num. 4. & seq. Hæc significatione utuntur Scriptores? Res. Vultur, Veluti dicunt: Nomen Romanorum celebre apud omnes est: Item pervenit ad omnes nationes, & fines terræ. Demum: propria nomen est persona, cujus nomen est, indicare.

Num. 5. & 8. Per nomen Dei intelligitur ipse Deus, an nomen ipsum, seu vox ipsum significans? Res. Debet intelligi utrumque, quia nomen ordinariè accipitur pro re nominata: ideo nomen Dei significat Deum ipsum prout voce, & nomine aliis notificatur.

Quid potissimum per nomen Dei intelligi potest? Respondeo, Deus habet plurima nomina. Sed duo potissimum continent magnam de Deo cognitionem, & primum est Sanctissimæ Trinitatis, in qua ultimus finis hominis constitutus est, & in cujus nomine nempe *Patris & Filii, & Spiritus sancti,* omnes baptizati sumus: Aliud est Christi quod significat Incarnationem, & alia media, quibus ad ultimum finem tendimus, juxta illud, Non est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo nos oportet salvos fieri nisi, nomen Christi: ideo Christus dixit, *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.*

Num. 4. & seq. Quid significat illa dictio, *tuum?* Res. Explicat petitionem

tionem non esse de nomine alicujus rei creaturæ, sed nomine ipsius Dei quod est sanctum, admirabile, excelsum, terribile, dignum omni gloria, & honore in sæcula sæculorum.

Quare dicitur, Sanctificetur nomen tuum, & non dicitur cognoscatur? Res. quia: sic multo plura, atque digniora de Dei cognitione expressa sunt.

Qua ratione? Respond. Non sufficit cognoscere Deum, vel Nomen Dei: sed opus est cognoscere quod sit sanctum, & terribile: quia, ipse Deus suapte natura sanctus est: Item quod est fons omnis pietatis, veritatis, justitiæ. Sanctitatis, ideo in nomine Sanctissimæ Trinitatis baptizati sanctificamur, & in nomine Christi saluamur, & a peccatis mundamur, & templum Sanctum Dei efficiuntur: Dicitur etiam *Sanctificetur* ad significandum nos desiderare, ut omnes gentes per Sacramentum Baptismi quærant in hoc nomine Sanctitatem: Item quod omnes debent huic nomini dare gloriam, honorem, atque benedictionem, abstinentes se ab omni verbo, quod vel levem contra hoc nomen irreverentiam præ se ferre videatur: Demum, hæc vox significatur, quod non quælibet cognitio postulari, sed talis, quæ sit sancta, honorabilis atque tanto, & tali nomine digna.

Divinum nomen nonne ex seipso Sanctum, & honorabilissimum est? Res. Ita, ait scriptura.

Potestne huic nomini addi aliqua Sanctitas, quam haberit ab æterno? Res. Ait Car. Non, quia Gloriæ data est Deo in sæcula sæculorum.

Quo pacto ergo petimus quasi novam divino nomini Sanctificationem? Respond. Ait Catech. Aliud est, quod Deus in seipso sanctus sit, aliud quod ab hominibus ejus Sanctitas cognoscatur, & honore afficiatur: quia enim homines longè minori honore, quam par sit Dei nomen benedicunt: imò etiam aliquando maledictis, & nefariis vocibus violant, & injuria afficiunt: petimus, ut hoc nomen sicut in se ipso Sanctum est, ita ab hominibus sanctificetur: id est, tanquam sanctum, & divinum honore, & gloria, afficiatur.

Quid significat illud verbum: *Sicut in celo?* Respondeo. Repræsentat hominibus illam maximam, & perfectissimam

Num. 5. & seq.

Ibidem.

Num. 4.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 4.